

5. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 10.04.2024 у справі № 454/1883/22, провадження № 14-117цс23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118486335> (дата доступу: 12.05.2024).

Курепін Вячеслав Миколайович,
доцент кафедри методики професійного навчання
Миколаївського національного аграрного університету,
кандидат економічних наук, доцент

АКУМУЛЮВАТИ ДОДАТКОВІ РЕСУРСИ НА ПОТРЕБИ ФРОНТУ: ПРАВО ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ НА ДОПОМОГУ ЗСУ

Політична стабільність та економічне процвітання сучасної державної демократії залежить від деяких факторів, але ключовим з яких є загальна довіра в суспільстві та довіра до формальних інститутів, зокрема, в умовах воєнного стану до місцеві органи влади. Наразі українському народові та владі потрібна стійкість [1, с. 17]. Це важливий чинник підвищення стійкості суспільства до великих криз й випробувань.

Наразі місцева влада та її активісти у деяких своїх діях мають кризу довіри від населення громад. Прикладом такого може бути масові акції протесту в обласних та районних центрах проти недоцільного використання коштів громад (укладання плитки, асфальту, висаджування дерев, кущів тощо) та недостатньої допомоги армії. Чи є підстави до погіршення ставлення місцевого населення громад до дій місцевої влади?

Зрозуміло, що з початку повномасштабного вторгнення суттєво погіршилася економічна ситуація в державі та і у громадах. На перший погляд присутній неефективний розподіл ресурсів у громадах [2, с. 148]. Але, як показують різні соціологічні дослідження (наприклад, Центр Соціологічних Досліджень, Децентралізації та Регіонального Розвитку) було відчутне зростання підзвітності й прозорості місцевої влади, значна частка громадян місцевих громад залучалася до ухвалення рішень, а значить підтримували довіру до місцевої влади.

У нашому дослідженні ми покажемо, чи існує криза довіри до місцевих інституцій, яка може вплинути на їхню стійкість під час воєнного стану, висвітливо основні тренди та риси дій місцевої влади та її активістів.

З початку повномасштабного вторгнення підтримка Збройних сил України постійно зростає. Місцеві громади активно долучилися до такої допомоги [3, с. 100]. Аби допомога була своєчасною, нажаль, іноді порушуються норми бюджетного законодавства. Під час фінансування потреб армії громади зіштовхуються з проблемами. Тому час от часу трапляються випадки звинувачень мерів міст у нецільовому використанні коштів [4, с. 23]. Виникають акції протесту громадян з вимогою більше грошей направляти на потреби сил оборони та ЗСУ.

Розглянемо, як саме міська влада за рахунок видатків місцевих бюджетів може фінансувати армію. Зауважимо, за рахунок коштів місцевих бюджетів є три способи допомоги ЗСУ, але жоден із них за чинним законодавством України не дозволяє повною мірою й оперативно задовольнити потреби військових:

Спосіб перший – територіальні громади мають свої ДФТГ – добровольчі формування територіальної громади, місцева влада може забезпечувати такі формування обмундируванням, харчуванням, медикаментами, тимчасовим житлом. Забезпечення озброєння не попадає під юрисдикцію органів місцевого самоврядування, забезпечення зброєю чи технікою, це завдання Міноборони України.

Законодавство України передбачає процедуру виділення коштів на підтримку військових формувань депутатами місцевих рад. Треба ухвалити цільову програму на потреби військових [5, с. 39]. Перед цим бажано здійснити запит військовим щодо їхніх проблем. ПідтримкаДФТГ

може здійснюватися не тільки за гроші місцевого бюджету, використовують благодійну допомогу донор за їх згодою.

Важливо, за законодавством України допомога від органів місцевого самоврядування силам територіальної оборони ЗСУ не передбачена. Усі види забезпечення таких формувань ЗСУ (зарплата, їжа, спорядження тощо) лягають на Збройні сили України. Але для підтримки формувань ЗСУ з місцевих бюджетів все ж таки є спосіб.

Спосіб другий – перерахування коштів в державний бюджет. Органи місцевого самоврядування, в умовах воєнного стану, перераховують кошти зі свого бюджету до державного [6, с. 42]. Це так звані субвенції (міжбюджетний трансферт – платіж). Законодавство України у цьому випадку не вимагає ухвалювати місцеву програму, потрібне лише звернення командування щодо потреб сил територіальної оборони та ЗСУ. Перераховані кошти місцевого бюджету громади ідуть на спеціальний рахунок для витрат на потреби національної безпеки, безпосередньо в держбюджет, можуть бути перераховані конкретній військовій частині, ТЦК, підрозділу Національної поліції тощо.

Спосіб третій – опосередкований, підтримка сил оборони за рахунок купівлі військових облигацій. Фінансування військових витрат України (зарплати військовим, зброя тощо) здійснюються із державного бюджету, який поповнюють грошима з продажу облигацій. За такий спосіб громада залишається з прибутком тому, що згодом повертає ці гроші з відсотками. Для місцевого бюджету це одна з форм заробітку, але військові облигації можна купувати лише за вільні кошти, або витратити кошти з резервного фонду.

Високоінтенсивні бойові дії та зміни у потребах фронту потребують оперативної реакції, важливо допомагати тим, хто знаходиться на передових позиціях та своєчасно відповідати на запити військових частин. Але громади не мають можливості швидко реагувати на запити військових частин [7, с. 266], затверджені способи надання допомоги у деяких випадках не є мобільними. Тому маючи бажання надавати допомогу військовим підрозділам громади інколи не дотримуються чинного законодавства.

Незважаючи на те, що військовий ПДФО було вилучено з бюджету місцевих громад, на запити військових частин вони продовжують реагувати миттєво. На місцях органи самоврядування не ділять - наша територіальна оборона чи не наша. Всі повинні отримати допомогу. Проблема у неможливості здійснення прямих закупівель необхідних приладів та інвентаря військового призначення. Але пошук можливостей допомагати ради Перемоги постійно триває, здійснюються закупівлі через районні ради, комунальні підприємства [8, с. 13] тощо. Вони говорять: «Хай нас карають, допомога ЗСУ буде, це краще, ніж бездіяльність».

Контролюючі органи оборонні закупівлі з місцевих бюджетів трактують як нецільове використання коштів, а посадові особи, які здійснювали такі закупівлі нажалі притягуються до адміністративної або кримінальної відповідальності.

Сьогодні потребує змін у законодавстві України, яке дозволило б врегулювати правові колізії надання громадами допомоги для ЗСУ. Актуально розширити повноваження щодо підтримки органами місцевого самоврядування сектору безпеки і оборони України. Під час воєнного чи надзвичайного стану до компетенцій сільських, селищних та міських рад треба додавати можливості фінансової та матеріальної допомоги сектору безпеки і оборони через місцеві програми підтримки. Фінансово спроможні громади повинні уникати довгих бюрократичних процесів, вони повинні мати можливість оперативно реагувати на запити військових підрозділів ЗСУ. Ми маємо на увазі не стратегічні види озброєння, а тактично важливі засоби військового призначення, автомобілі, майно (дрони, тепловізори, приціли та багато іншого).

Отже, важливо в мінливих умовах сьогодення розширити повноваження органів місцевого самоврядування та направити ресурси місцевих бюджетів за цільовим призначенням на пріоритетні та об'єктивні потреби фронту, забезпечити ефективний контроль за розподілом коштів з місцевих бюджетів.

Література:

1. Пряслова Н. М. Працювати, не можна зупинятися: страхування бізнесу під час воєнного стану. *Трансформація страхового ринку України в світлі сучасних економічних викликів* : матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених (м. Миколаїв, 18-19 квітня 2023 р.) Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 16-19. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/13437>.
2. Іваненко В.С., Курепін В. М. Місцеві органи влади в умовах воєнного стану: повноваження та співпраця військових адміністрацій з органами місцевого самоврядування. *Правові засади організації та здійснення публічної влади* : V Міжнародної науково-практичної конференції. (м. Хмельницький, 17 червня 2022 р) Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2022. С. 148-150. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/11869>.
3. Орешко А. Ф., Курепін В. М. Сьогоднішні проблеми громади міста Миколаїв. *Проблеми цивільного захисту населення та безпеки життєдіяльності: сучасні реалії України* : матеріали X всеукраїнської заочної науково-практичної конференції. Київ : УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024. С. 99-100. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/17494>.
4. Костюк А. С. Бізнес у воєнний час: як змінилося законодавство. *Актуальні проблеми трудових відносин під час воєнного стану* : тези доповідей здобувачів вищої освіти інженерно-енергетичного факультету та інших учасників освітнього процесу за результатами тематичного «круглого столу» на інженерно-енергетичному факультеті. (м. Миколаїв, 27 квітня 2022 року) Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 21-24. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/11726>.
5. Петровських А. Д. Планувальні рішення комплексного плану, основа розвитку територій об'єднаних громад. *Інформаційно-психологічна та техногенна безпека: історичні аспекти, особливості захисту суспільства та особистості* : тези доповідей за результатами тематичного «круглого столу». (м. Миколаїв, 9 грудня 2022 р) Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 37-40. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/12075>.
6. Іваненко В. С., Курепін В. М. Органи місцевого самоврядування в умовах воєнного стану. *Модельовання соціально-економічного розвитку в системі забезпечення продовольчої безпеки* : зб. тез Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Миколаїв, 10-11 трав.2023р). Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 41-44. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/13902>.
7. Іваненко В. С., Курепін В. М. Реалізація заходів цивільного захисту у реформах місцевого самоврядування. *Екологічні та соціальні аспекти розвитку економіки в умовах євроінтеграції* : матеріали X всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Миколаїв, 25-27 жовтня 2023 року). Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 265-268. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/15758>.
8. Іваненко В. С. Жінки-підприємниці під час війни: досягнення та виклики. *Підприємництво під час війни в Україні: виклики та можливості* : збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 60-річчю кафедри підприємництва, торгівлі та прикладної економіки (м. Івано-Франківськ, 20 листопада 2023 р). Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника, 2023. С. 12-14. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/16141>.

